

เทศน์เช้า วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระด้วย วันขึ้นปีใหม่ของคนจีนด้วย วันนี้เป็นวันมงคลอย่างยิ่ง มงคลเพราะเป็นวันขึ้นปีใหม่ วันขึ้นปีใหม่วันนี้วันเป็นมงคล มงคลคือการทำมาหากินจะค้าขายเป็นมงคลดี ถ้าทำดี เริ่มต้นเป็นวันมงคล เริ่มต้นชีวิตใหม่ แล้วมีการเริ่มต้นชีวิตใหม่บ่อยมาก อย่างชีวิตเราหนึ่งปีก็มีหนึ่งรอบ หนึ่งปีก็มีหนึ่งรอบ ชีวิตเราได้หลายปี เราก็กได้มงคลมาหลายรอบ มงคลของเราแล้ว มงคลชีวิตเป็นมงคลจริงมงคลของเราหรือเปล่า ถ้าเป็นมงคลจริงของเรานี้ เราต้องมีความสุข มีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตของเรา ในชีวิตของเรา เราเข้าใจศึกษาธรรมได้ขนาดไหน

ธรรมะคืออาหารของใจ ทุกคนถ้าประพฤติปฏิบัติ หรือความสุขขึ้นไปมีชีวิตมากขึ้นมา จะมีความสุขความทุกข์ขึ้นอยู่กับใจเท่านั้น เราจะมองเห็นสมบัติเราอยู่เรื่อยๆ เงินๆ สิ่งที่มีอยู่มันช่วยเหลืออะไรเราไม่ได้ เรามีความสุขไปกับเขา เรามีความกังวลไปกับเขา มันจะเป็นความกังวลใจ แต่ถ้าเรามีความสุข มีความปรารถนา สมบัติอันนั้นเราจะมีความสุขใจ ความสุขใจกับความทุกข์ใจเกิดขึ้นมาจากใจของเราทั้งสิ้น อาศัยสิ่งนี้เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิต การหล่อเลี้ยงชีวิต คือคุณงามความดีของใจ ถ้าใจมีคุณงามความดี ใจมันจะเย็นหลักของมันได้ คุณงามความดีของใจเป็นระดับเป็นขั้นขึ้นไป

ชั้นของเราเป็นคฤหัสถ์เป็นฆราวาส เราต้องหาบุญกุศล หาบุญกุศลคือหาสิ่งที่ว่ามันได้เป็นผลของใจ บุญกุศลเกิดจากการสละทานออกไป สิ่งที่สละออกไปนั้นเป็นผลของการสละออกไป จากหัวใจของเรา มีเจตนา ก่อน เจตนาในการกระทำนั้นเป็นบุญกุศล เจตนาอันนี้มันจะย้อนกลับเข้ามาในเรื่องของหัวใจ เพราะมีเจตนาแล้ว หัวใจมันเปิดช่อง

ถ้าเราไม่เปิดช่อง เวลาเรามีความทุกข์ขึ้นมา มันมีความหมักหมมของใจ ใจมันเก็บสมความหมักหมมของใจไว้ มันเปิดช่องออกไม่ได้ เจตนาคือความเปิดช่องของใจ ให้ใจมีความ

หายใจได้ สละทางออกไปนั่นนะ มันเปิดช่องขนาดไหน สละออกไปขนาดไหน มันจะเข้ามาได้ขนาดนั้น ความเข้ามาของใจ ความเข้ามาของบุญกุศล มันเคยสละออก เราเคยสละได้ แล้วความหมักหมมของใจทำไมสละไม่ได้ ถ้าเราสละไม่ได้เพราะมีเหตุสิ่งใด มันก็จะมีความสนใจขึ้นมา

ถ้ามีความสนใจขึ้นมา เราจะเริ่มการประพฤติปฏิบัติ เราจะประพฤติปฏิบัติให้ได้บุญกุศลให้มากกว่านั้น มากขึ้นไปเรื่อยๆ คนเราทำบุญกุศลขึ้นมาแล้วก็อยากให้ได้กุศลมาก มีความสุขมาก ถ้ามีความสุขมาก พอศึกษาเข้าไปแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนทว่าไว้ “ปฏิบัติบูชานี้มีผลมากกว่า มีความมั่นคงกับชีวิตมากกว่า” มันคงกับชีวิตเพราะเรารักษาไป

เราเป็นคนมีปัญญา เราเจอสิ่งใดในเหตุการณ์ข้างหน้า เราจะแก้ไขได้ ถ้าเราไม่มีปัญญาขึ้นมา เราเจอเหตุการณ์ขึ้นมา เราจะแก้ไขสิ่งนั้นไม่ได้ การปฏิบัติบูชาคือการฝึกฝนใจให้ใจนี้มีปัญญาขึ้นมา ในการมีปัญญาขึ้นมา คือว่ามันเข้าใจเรื่องของการทำสมาธิ ความเข้าใจของใจ มันเห็นอาการของการเกิดดับของใจ การเกิดดับมันเกิดดับโดยธรรมชาติของมัน มันมีอยู่แล้วในการเกิดดับในธรรมชาติของมัน แต่เราไม่เคยสนใจมัน เช่น ลมหายใจเข้าลมหายใจออก มันมีมาตั้งแต่เราเกิดมา คนเราเกิดมา อยู่กับลมหายใจอยู่กับอากาศ ความหายใจของเรา แล้วอาหารเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงขึ้นไป แต่อากาศมันมีอยู่โดยธรรมชาติ เราถึงไม่สนใจมันว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่มีคุณประโยชน์มาก ถ้าอากาศไม่มี คนจะตายได้ทันทีเลย

แต่มันหายใจเข้าไป มันมีลมหายใจเข้าและลมหายใจออก สิ่งนี้ให้เราเกาะเกี่ยวกับคำบริกรรมว่า ลมหายใจเข้านี้กพุทธ ลมหายใจออกนี้โกโธ พุทโธๆ เข้าไป อันนี้มันจะเกิดขึ้นมาจากความเห็นของเรา ความเห็นของเรากับความเชื่อของเรา แต่มันทำได้ยากมาก

ปัญญามันเกิด มันเกิดตรงนี้ เกิดสิ่งที่มันเป็นประโยชน์ สิ่งที่เป็นประโยชน์จะค้นหาได้ยาก จะจับต้องได้ยาก สิ่งที่ค้นหาได้ยากมันทำได้ยากเพราะอะไร เพราะใจนี้เป็นนามธรรม มันซึมซาบไปในร่างกายของเรา มันซึมซับไปแล้วมันก็จับต้องอะไรไม่ได้ เราจะค้นคว้าหาสิ่งนี้ หาหัวใจให้เจอก่อน ถ้าเจอหัวใจของเราขึ้นมา มันจะเป็นสิ่งที่ว่า เป็นมรรคอริสัจจะเกิดขึ้นได้ นี่ศาสนาลึกซึ้งอย่างนี้ ลึกซึ้งจนที่ไม่มีใครสามารถจะเข้าไปเห็นหัวใจของตัว ทุกคนส่งออกหมด

ในการสะสมของพระโพธิสัตว์ การสะสมบุญกุศลมาขนาดไหน สะสมมาเป็น ๔ อสงไขยแสนมหากัป พยายามสะสมขึ้นมาเพื่อจะให้เข้าใจเรื่องของตัวเอง แล้วเราซุบมือเปิบ เพราะเราเกิดมาเราก็พบพุทธศาสนาแล้ว พุทธศาสนาสอนไว้เลย แต่ขนาดเราซุบมือเปิบ เรายังไม่สนใจ ความ

ไม่สนใจนี่กิเลสของเรา กิเลสของเรามันไม่สนใจเรื่องความเป็นไปของชีวิต มันสนใจแต่สิ่งที่เป็นเครื่องอาศัยของชีวิต มงคลชีวิตของเราเพื่อประกอบสัมมาอาชีวะให้ได้เท่านั้น สิ่งนั้นก็เป็นมงคล ถ้าประสบความสำเร็จ แต่ประสบความสำเร็จต้องมีความสุขมาให้ด้วย

ใจของคน คนที่มีสมบัติมากเป็นคนที่ว่ามีศีลธรรมมีบุญกุศลก็มีมากไป คนที่เกิดขึ้นมา มีสมบัติมาก แต่ไม่รู้ว่าสมบัตินั้นเป็นประโยชน์กับเราไม่เป็นประโยชน์กับเรา เป็นโทษกับเราก็มามากมาย เห็นไหม นี่มงคลชีวิต สมบัติมีก็เป็นส่วนหนึ่ง สมบัติที่เราหามาสิ่งนั้นเป็นเครื่องเชิดชูหน้า เชิดชูเรื่องสังคมโลก สังคมโลกใครมีมากมีน้อย นั่นเป็นส่วนหนึ่ง แต่คนมีมากมีน้อย ถ้าในหัวใจเป็นบุญกุศลขึ้นมา สมบัตินั้นจะเป็นคุณค่าเป็นประโยชน์กับตัวเองก่อน ตัวเองทำประโยชน์ มันก็เป็นประโยชน์กับตัวเอง ถ้าตัวเองไม่ทำประโยชน์ มันก็เป็นสมบัติอยู่อย่างนั้น แล้วถ้าคนเราไม่มีปัญญาขึ้นมา สิ่งนั้นจะเป็นโทษกับเรา เป็นความกังวลกับเรา สิ่งที่เป็นความกังวลมันเป็นโทษ อีกต่างหาก ถ้าเราไม่ใช้ประโยชน์กับมัน สิ่งต่างๆ ทุกอย่างในโลกนี้มันมีคุณก็มีโทษในตัวของมันเอง ถ้าเราใช้เป็นประโยชน์ มันจะเป็นประโยชน์กับเราเอง

สิ่งนั้นเป็นเครื่องอยู่อาศัย เราไปต้องการสิ่งที่อาศัยสิ่งที่เป็นมงคลชีวิตอย่างนั้น แต่มงคลชีวิตของเรา ทำสัมมาสมาธิเกิดขึ้นมาเป็นมงคลชีวิตของเรา เราหาตัวเราเองได้ เราทำความสงบของตัวเราเองได้ สิ่งที่เป็นความสงบของตัวเองเป็นบุญกุศลของเรา บุญกุศลจากภายนอก เราอาศัยนี่เป็นอามิส สิ่งที่เป็นอามิสเกิดขึ้น การปฏิบัติบูชา สุขเกิดขึ้นจากเรา สุขเกิดขึ้นจากใจนี้สัมผัสแล้วมันจะฝังไปในหัวใจ ทำไม่ได้อีกมันก็จะฝังใจ ถ้าทำได้อีก มันก็จะเจริญงอกงามขึ้นไปเรื่อยๆ ความเจริญงอกงามของใจขึ้นไป คือว่ามันมีความสงบบ่อยครั้งเข้าๆ จนมันเป็นสัมมาสมาธิ แต่ถ้าคนเรามีอำนาจวาสนาน้อย การประพฤติปฏิบัติมันไม่มีความมั่นคง เวลาจิตสงบขึ้นมาจะเห็นสิ่งต่างๆ เข้าใจสิ่งต่างๆ ว่าเป็นผลประโยชน์

เราจะมาวัดนะ สิ่งที่มาวัด แม้แต่ถนนหนทางก็เป็นส่วนหนึ่ง รถราก็เป็นส่วนหนึ่ง รถรามันต้องแล่นไปบนถนน รถราถือว่าเป็นจิตของเรา ถ้าเราคิดในรถราของเรา สัมมาสมาธิ ความเกิดขึ้นของใจมันเป็นสิ่งที่ว่าเหมือนรถรา มันจะขับส่งใจให้เกิดปัญญา ปัญญาในการใคร่ครวญในกิเลส แล้วถนนหนทางเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ว่าเรือทางไว้ สร้างถนนหนทางไว้มหาศาล ไว้กว้างขวางมาก เราจะใช้อะไรแล่นไปก็ได้ เพราะทางขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ประธานธรรมไว้ นี่ทางมีอยู่ เราก็ต้องเดินไปตามทางนั้น แต่เดินไปตามทางนั้น อุปสรรคมันก็มี มัชฌิมาปฏิปทา ให้อยู่บนทางนั้น รถวิ่งไปบนทางนั้นตกข้างซ้ายก็ได้ ตกข้าง

ขวาก็ได้ แล้วแต่ที่เราจับไม่ดี นั้นเป็นสิ่งที่ว่าเราเชื่อธรรมหรือไม่เชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

คนถ้าไม่เชื่อธรรม จะไม่ยอมประพฤติปฏิบัติ จะไม่ยอมเข้าใจสิ่งนั้น จะทำตามความเห็นของตัวเอง ตกข้างทางไป ยึดว่าตัวเองรู้ตัวเองฉลาด สิ่งนั้นไม่มี สิ่งนั้นเป็นไปไม่ได้ แล้วเราจะไปไหนล่ะ เราไม่เดินมัชฌิมาปฏิปทาไปบนทางขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะไม่ถึงทางนั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้ทางไว้ให้เราเดิน ทางนี้มีไว้ให้เราเดิน เราก้าวเดิน พระพุทธเจ้าชี้บอกทาง บางคนเดินไปถึงก็มี บางคนเดินไปไม่ถึงก็มี เดินไปครึ่งทางก็มี นั้นเป็นทางขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่รถนี้เป็นของเรา เราต้องสร้างสมของเราขึ้นมา ถ้าเราไม่มีสัมมาสมาธิ เราไม่สามารถประพฤติปฏิบัติได้ เราทำไม่ได้ รถของเรามันก็ไม่วิ่งออกไป รถเราเสีย เราต้องแก้ไขรถของเรา เห็นไหม รถของเรา แก้วของเรา ต้องมีสติ ต้องมีความพยายามทำของให้ใจมันขับเคลื่อนไป

รถของเรา ความสุขของเรา ความทุกข์ของเรา ทุกข์ก็เป็นของเรา สุขก็เป็นของเรา เป็นความทุกข์ความสุขในหัวใจของเรา แล้วมันไม่ก้าวเดินไป มันไม่ประสบความสำเร็จ มันก็ต้องเกิดตายๆ แต่ทำบุญกุศลมันก็เป็นบุญกุศลให้เกิดมีคุณงามความดี เกิดขึ้นมามีสมบัติพัสถาน มีความเชิดหน้าชูตาในสังคมได้ ไม่เป็นทุกข์จนเกินไป นั้นเป็นธรรมของคฤหัสถ์

ธรรมของผู้ประพฤติปฏิบัติจะเข้าถึงหัวใจ จะต้องไม่เกิดอีก การเกิดขึ้นมามันเกิดขึ้นมาแล้ว สรรพสิ่งเกิดขึ้นมา เกิดเพราะมีเรา สิ่งที่มีเราเกิดขึ้นมาแล้วมันจะมีสิ่งนี้ตลอดไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ไม่เกิด ถ้าไม่เกิด ต้องแก้ไขสิ่งนี้ แก้ไขรถเราให้วิ่งไปได้ ถ้าแก้ไขรถของเราให้วิ่งไปได้ มันจะต้องทำสัมมาสมาธิขึ้นมาก่อน มันถึงจะเป็นโลกุตตระ โลกุตตระคือธรรมเหนือโลก ธรรมที่พ้นออกจากการเกิดและการตาย

การเกิดขึ้นมา เกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาเป็นชาติสุดท้าย ตายแล้วจะไม่กลับมาเกิดอีกเลย เห็นไหม ถ้าเกิดมาแล้วมันยังต้องตายเป็นชาติสุดท้าย แต่ถ้าเกิดเป็นชาติสุดท้ายนี้ ขณะที่เกิดเป็นชาติสุดท้าย ชาติสุดท้ายจะทำคุณประโยชน์กับเราได้ไหม จะซ่อมรถของเราไปได้ไหม ซ่อมรถของเราไปจนถึงที่สุดแล้ว ถ้าเวลามรรคมันรวมตัว ความสามัคคีของมรรค เวลาเกิดปัญญาขึ้นมา อาศัยสัมมาสมาธิขึ้นมา มันจะเป็นโลกุตตระ

ถ้าไม่อาศัยสัมมาสมาธิขึ้นมา กอดไปบนทางขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ว่า ศีลขรรคมฯ ศีลขรรคมก็กอดบนทางนั้น รถเราไม่ได้เคลื่อนไปเลย ทำความสงบความสุขความทุกข์ในหัวใจเราไม่เกิดขึ้นมาเลย แล้วเราจะแก้ไขกรรมของเราขึ้นมาได้อย่างไร

ทางขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นทางขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ยื้มมาก่อน แต่รถของเราวิ่งไปบนทางนั้น ทางนั้นคือกรรมที่มันมีอยู่โดยดั้งเดิม กรรมมีอยู่โดยดั้งเดิม แต่ไม่มีใครสามารถจะชี้ทางอันนี้ได้ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่พบกรรมอันนี้ก่อนแล้ววางกรรมอันนี้ไว้ แล้วรถของเราเคลื่อนไปบนกรรมนั้น จนกรรมนั้นกับรถนั้นเป็นกรรม ไปจนถึงที่สุดแล้วเราต้องทิ้ง เราต้องลงจากรถนั้นขึ้นมา เราจึงถึงเป้าหมาย ถ้าเราไม่ลงจากรถนั้น เราก็ไม่ถึงเป้าหมาย

กรรมที่เกิดขึ้นมาจากใจ สฟุเพ ฐมมา อนตุตา กรรมทั้งหลายเกิดดับในหัวใจ เหมือนกับทุกข์ที่มันเกิดดับในหัวใจ การเกิดและการตายเกิดก็แล้วเกิดเล่าในหัวใจ สิ่งที่เกิดในหัวใจกับสิ่งที่เข้าไปในหัวใจ มันเป็นไปอันเดียวกัน มันถึงเป็นธรรมชาติใจ

สรรพสิ่งนี้เป็นธรรมชาติ ถูกส่วนหนึ่ง ธรรมะนี้เป็นธรรมชาติส่วนหนึ่ง แต่ธรรมชาตินี้เป็นธรรมชาติการเกิดและการตาย อันนี้ก็ป็นธรรมชาติอันหนึ่ง ถ้าเป็นธรรมชาติ เราก็ฝักใฝ่อยู่กับธรรมชาติ เราทิ้งธรรมชาตินั้นมาไม่ได้ ใจนี้ทิ้งธรรมชาติไม่ได้ เราทิ้งรถไม่ได้ เราไม่สามารถออกจากรถนั้น เรามาถึงเป้าหมาย

สฟุเพ ฐมมา อนตุตา กรรมทั้งหลายเกิดดับๆ แต่เกิดดับในทางบุญกุศล เกิดในทางฝ่ายมรรค เราต้องสร้างขึ้นมา เราสร้างมรรคขึ้นมาเพื่อจะเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา แล้วเราวิปัสสนาของเราจนมันปล่อยวางๆ ปล่อยวางบ่อยครั้งเข้า เห็นใหม่

การต่อสู้ การปล่อยวาง การพิจารณา การต่อสู้เป็นฝ่ายกระทำ เราต้องเป็นฝ่ายกระทำ ถ้ากิเลสเป็นฝ่ายกระทำ เราเป็นฝ่ายยันไว้ นี่เป็นขันติบารมี ถ้าขันติบารมี มันไม่สามารถชำระกิเลสได้ มันมีสภาวะธรรมอยู่ เราไม่สามารถออกจากรถนั้นได้ แต่ถ้ามีปัญญาในการใคร่ครวญ นี่เราเป็นฝ่ายกระทำ เราต้องกระทำไปตลอด ถ้าพิจารณาภายในกาย เราพิจารณาออกไป ใช้ปัญญาใคร่ครวญให้มันแปรสภาพไป นั่นเป็นส่วนหนึ่ง แต่ถ้าพิจารณาในจิตนี้ต้องใช้ปัญญาในการใคร่ครวญแยกออกไป เราเป็นฝ่ายกระทำตลอด ถ้าเราเป็นฝ่ายกระทำนั้น นั่นนะกิเลสมันจะแพ้ แพ้ตรงนี้ แพ้ตรงที่ว่าธรรมะเป็นฝ่ายกระทำ แต่ถ้าธรรมะเป็นฝ่ายยันไว้ เราอาศัยธรรมอยู่ นั่นเป็น

ส่วนหนึ่ง ส่วนหนึ่งที่ต้องก้าวเดินมา มันจะเข้มแข็งขึ้นมา ใจจะเข้มแข็งขึ้นไป จนถึงที่สุดแล้วเรา
ซ่อมรถของเราด้วย รถของเราแล่นไปด้วย ถึงปลายทาง รถเราจอดไว้อย่างนี้ เห็นไหม ชาตินี้ชาติ
สุดท้าย เกิดมาแล้วมีรถคันนี้ จอดอยู่ที่นี่ แล้วเราลงจากรถนั้น

จิตนี้พ้นออกไปจากกิเลสในหัวใจนั้น แล้วจะไม่มีการเกิดอีกเลย จะตายนี้ต้องทิ้งซากรถไว้
ที่นี้เท่านั้น ซากของธาตุ ๔ นี้จะต้องคืนสภาพเดิมของเขา แต่ใจดวงนี้พ้นออกไปจากกิเลส นี้เป็น
มงคลชีวิตอย่างยิ่ง มงคลชีวิต ในมงคลเรานี้เป็นเรื่องโลกก็เป็นมงคลส่วนหนึ่ง ถ้ามงคลในหัวใจ
เราทำได้จะเป็นมงคลตลอดไป จะเป็นความสุขของเราตลอดไป เป็นสิ่งที่เป็นอย่างอนันตกาลต่อใจดวง
นั้น เอวัง